

Zemgales rajona tiesas Zemesgrāmatu nodaļas tiesneses – kandidātes uz Zemgales rajona tiesas priekšsēdētāja vietnieka amatu zemesgrāmatu jautājumos –

Gitas Zenfas

darbības attīstības koncepcija

Konceptuālā misija stratēģiskās vadības attīstībā – taisnīga un efektīva tiesas spriešana un tiesas neatkarības stiprināšana

Nodrošināmās vērtības – taisnīgums, profesionalitāte un atklātība

Principi, kas jāievēro – tiesiskums, neatkarība, patstāvīga attīstība

Pamatfunkcija – taisnīga tiesas spriešana un vienotas tiesu prakses veidošana

Koncepcijas izstrāde balstīta uz līdzšinējo pieredzi zemesgrāmatu tiesneša amatā, ievērojot, ka zemesgrāmatu lietu spriešana nepārtraukti atkarīga no grozījumiem Zemesgrāmatu likumā un tam pakārtotajos likumos, kā arī grozījumiem Civilprocesa likumā un tam pakārtajos materiālo tiesību likumos, prognozējot, ka saņemto lietu skaits, kas atbilst kategorijai “zemesgrāmatu specializācija” pieaugs, līdz ar to galvenais princips, kas jānodrošina – pilnvērtīga un efektīva lietu izskatīšana.

Nosakot stratēģiskos mērķus ilgtermiņā, izvirzāmas trīs galvenās prioritātes:

- 1) efektīva un kvalitatīva tiesas spriešana jebkuras kategorijas lietās, par prioritāti izvirzot zemesgrāmatu lietas;
- 2) zemesgrāmatu lietu izskatīšanas autoritātes palielināšana un stiprināšana (vienotas prakses stiprināšana),
- 3) atklātības un caurskatāmības nodrošināšana zemesgrāmatu procesā.

Attīstības koncepcija tiesnešu vadības jomā

Efektīva un kvalitatīva tiesnešu darba nodrošināšana, nosakot sekojošas prioritātes tā sasniegšanai:

- 1) kvalitatīvi tiesnešu nolēmumi;
- 2) nepārtraukta tiesnešu kvalifikācijas celšana;
- 3) vienota prakse zemesgrāmatu jautājumos un citos jautājumos, kas piekritīgi lietu kategorijai ar specializāciju “zemesgrāmata”;
- 4) lielākas tiesnešu neatkarības nodrošināšana lietu izskatīšanā un tieši lietās, kas skar zemesgrāmatu vešanu;
- 5) saprātīga un leģitīma tiesnešu darba kvalitātes pārraudzīšana;
- 6) specializācijas saglabāšana un nodrošināšana.

Lielākais izaicinājums – prakses vienādošana zemesgrāmatu jautājumos, kas sevī ietver ne tikai nepārtrauktu un atklātu diskusiju starp tiesnešiem par jautājumiem, kas saistīti ar jaunākajiem

grozījumiem “darba” likumos (Zemesgrāmatu likums, Civilprocesa likums, dzīvokļu īres likums u.c.), bet arī attiecībā uz jaunumiem judikatūrā – gan Senāta nolēmumos, gan apgabaltiesu (apelācijas instances) nolēmumos, tādēļ likumsakarīgi ir rast iespēju nodrošināt tiesnešus ar aktuālo informāciju par judikatūras maiņu un grozījumiem normatīvajos aktos.

Svarīgi ir stiprināt jau esošās vadlīnijas zemesgrāmatu projektu sastādīšanā, kā arī izvērtēt jaunu vadlīniju ieviešanu atsevišķu zemesgrāmatu projektu ierakstu veidošanā tā, lai tie maksimāli atbilstu Zemesgrāmatu likuma 51.pantā noteiktajam. Proti, ierakstiem zemesgrāmatā jābūt īsiem, un tajos nevar būt nekā tāda, kam nav sakara ar nekustamu īpašumu un uz to nostiprinātām tiesībām. Minētā principa ievērošana savukārt nodrošina zemesgrāmatu publiskās ticamības principu.

Attiecībā tieši uz zemesgrāmatu procesu, ir jāspēj nodrošināt lielāka neatkarība no valsts un pašvaldību institūcijām (Valsts zemes dienesta un vietējām vietvarām). Atkārtoti ir jāskata un jāizvērtē jautājums par šo iestāžu ietekmi uz tiesu darbu. Jaunajos Zemesgrāmatu likuma grozījumos ir iestrādāta bīstama tendence, nosakot un ieviešot tiesnešiem neraksturīgas funkcijas, kas paredz, ka tiesneša lēmumi ir tiešā veidā atkarīgi no iestādes (konkrēti – Valsts zemes dienesta) un tajā strādājošo ierēdņu lēmumiem un darba kvalitātes, līdz ar to netiek saglabāta tiesneša neatkarība, kas savā veidā liedz tiesai nodrošināt Latvijas Republikas Satversmē noteiktā īpašuma neaizskaramības principa ievērošanu.

Attiecībā uz zemesgrāmatu tiesnešu kvalifikācijas celšanu, nepieciešams nodrošināt mentoru programmas saglabāšanu laika posmā līdz galīgi zemesgrāmatu tiesneši tiks integrēti vispārējās rajona tiesas sastāvā. Tāpat Zemgales apgabalā nepieciešams rast iespēju ieviest jaunu praksi – diskusijas (mācību nolūkos) rīkošanu, apspriežot tiesu prakses aktualitātes gan ar apgabala tiesnešiem, gan savā starpā.

Jānodrošina vienāda procesuālo normu ievērošanas, tostarp nav pieļaujams, ka vienas tiesas ietvaros tiesas sastāvī lietas kārtoti atšķirīgi, tāpēc jādiskutē par tiesas iekšējiem procesuālajiem jautājumiem un atšķirīgu uzskatu gadījumā, jāvienojas un jāpieņem vienota prakse, pieturoties pie norunātā.

Attīstības koncepcija personāla vadības jomā

Efektīva un kvalitatīva personāla darba nodrošināšana, nosakot sekojošas prioritātes tā sasniegšanai:

- 1) kvalitatīvu darba apstākļu nodrošināšana jeb iespēju robežās laba cilvēkresursu vadības nodrošināšana;
- 2) nepārtraukta darbinieku kvalifikācijas celšana;
- 3) vienotas prakses saglabāšana zemesgrāmatu jautājumos un citos jautājumos, kas piekritīgi lietu kategorijai ar specializāciju “zemesgrāmata”;
- 4) darbinieku darba kvalitātes pārraudzīšana.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu darbu, ir jārod iespēja saglabāt motivējoša darba vide, kas sevī ietver spēju nodrošināt darbinieku darba algas palielinājumu, tādā veidā maksimāli samazinot personāla

mainības koeficientu, kas savukārt nodrošina un paaugstina kopējā darba efektivitāti un produktivitāti.

Savlaicīgi jāapzina un ir jārod iespēja iekļaut mācību plānos darbiniekiem nepieciešamās mācības, kas saistītas gan ar viņu tiešo darba pienākumu, gan jaunu pienākumu pildīšanu. Šajā procesā ir jāizvērtē jautājums un jārod iespēja nodrošināt mācības ne tikai ar ārējo resursu palīdzību (piem., apmeklējot Latvijas tiesnešu mācību centra piedāvātos seminārus), bet arī ar iekšējo resursu palīdzību, tālākizglītībā iesaistot tiesas personālu (tiesnešus vai tiesnešu palīgus), tādēļ iespējama ir mentora programmas ieviešanu arī zemesgrāmatu darbiniekiem.

Izaicinājums ir ieviest pienākumu nodalīšanu starp zemesgrāmatu darbiniekiem, kas savukārt palielina zemesgrāmatu procesa efektivitāti, jo sniedz atbalstu tiesnesim ikdienas pienākumu pildīšanā. Nepieciešams, lai katram tiesnesim ir kvalificēts tiesneša palīgs, kas sagatavo lēmumu projektus un veic citus pienākumus, kas noteikti amata aprakstā. Tikpat svarīgi ir nošķirt pienākumus starp tiesas sekretāru un tiesas konsultantu zemesgrāmatu jautājumos. Visi nevar darīt visu. Strikta pienākumu nošķiršana, paaugstina atbildību un veicina labāku darba rezultātu sasniegšanu. Aizvietošana pieļaujama atvaļinājumu un citas prombūtnes laikā.

Ir jāveic visu Zemgales rajona tiesā strādājošo darbinieku reāli veicamo darbu vienādošana, tā nodrošinot līdzīgu noslodzi visiem darbiniekiem, savukārt apmeklētājiem būtu vienota izpratne par darba organizāciju visā Zemgales rajona tiesā.

Ir jāveicina vienādas lietvedības vešana ikdienas darba organizācijā, tostarp dokumentu aprītē tiesā, dokumentu iesniegšanā tiesā, kā arī elektronisko dokumentu aprītē. Svarīgi ir ievērot vienotus principus un standartus zemesgrāmatu lietu pieņemšanā. Tādā veidā veicinot vienotas izpratnes veidošanu starp apmeklētājiem par darba organizāciju visā Zemgales rajona tiesā.

Tiesas klientu uzklauššanas un apkalpošanas kvalitātes un saskarsmes kultūras uzturēšana vienmēr ir uzlabojama un pilnveidojama.

Uz vakantajām darbinieku amata vietām ir jāsludina atklāts konkurss, saskaņā ar priekšsēdētāja apstiprinātu nolikumu un rīkojumu.

Attīstības koncepcija administratīvās vadības jomā

Lai nodrošinātu efektīvu un kvalitatīvu tiesas darbu zemesgrāmatu jomā, svarīga ir sadarbība ar materiāltiesiskā nodrošinājuma sniedzēju – Tiesu administrāciju.

Tiesneši un darbinieki ir ne tikai jānodrošina ar atbilstošām darba telpām (darba vidi), bet arī ar atbilstošu tehnoloģisko nodrošinājumu, it sevišķi, lai izpildītu vienu no galvenajām tiesu prioritātēm turpmākajos gados – tiesu digitalizāciju, e-vides ieviešanu un elektronisko dokumentu apriti tiesā. Šajā ziņā nozīmīgi ir savlaicīgi informēt Tiesu administrāciju par konstatētajām problēmām šajā jomā. Ņemot vērā, ka par tiesu materiāltehnisko nodrošinājumu gādā Tiesu administrācija, kā arī tā veic tiesu finanšu vadību, tad administratīvās vadības joma pastarpināti ir atkarīga ne vien no priekšsēdētāja vietnieka spējām administrēt darbu, bet arī no priekšsēdētāja

vietnieka spējas sadarboties ar Tiesu administrācijas amatpersonām attiecīgā jautājumā, un Tiesu administrācijas atsaucības un ieinteresētības sadzirdēt problēmu un to kopīgi risināt.

Tiesas priekšsēdētāja vietnieka zemesgrāmatu jautājumos efektīvas un kvalitatīvas administrēšanas prioritātes ir:

- 1) tiesas pieejamība zemesgrāmatu jautājumos nodrošināšana;
- 2) maksimālā noslodzes izlīdzināšana starp tiesnešiem un vienādas slodzes noturēšana;
- 3) spēja nodrošināt lietu sadales nejausību un specializāciju;
- 4) savlaicīga sūdzību izskatīšana un atbilžu sniegšana uz saņemtajiem iesniegumiem;
- 5) veselīga un pozitīva emocionālā klimata uzlabošana un uzturēšana kolektīvā (gan tiesnešiem, gan darbiniekiem);
- 6) savlaicīga atvaļinājumu plānošana, lai nodrošinātu nepārtrauktu un ātru zemesgrāmatu procesu.

Tiesas pieejamība un efektīvs zemesgrāmatu process tieši ir atkarīgs no kvalitatīva dokumentu pieņemšanas procesa nodrošināšanas jebkurā dokumentu pieņemšanas punktā, neatkarīgi no tā, vai kanceleja ir kopā ar tiesas kanceleju, vai atsevišķi (vietās, kur faktiski zemesgrāmata nav vienā administratīvajā ēkā ar tiesu). Jo kvalitatīvāk dokumenti tiek pieņemti, jo ātrāks ir zemesgrāmatu process. Lai nodrošinātu šo procesu, nepieciešama darbinieku, kas pieņem nostiprinājumu lūgumus, prasības pieteikumus u.tml., kontrole un apmācība. Vēlams, lai dokumenti tiktu pieņemti un izsniegti vienā pieņemšanas punktā – tiesas kancelejā, katrā tiesas atrašanās vietā (Dobelē, Tukumā, Jelgavā, Bauskā, Ogrē, Aizkrauklē un Jēkabpilī).

Līdz šim ieviestais lietu sadales modelis zemesgrāmatā Zemgales reģionā ir attaisnojies – noslodze starp visiem Zemgales reģionā strādājošajiem tiesnešiem ir izlīdzināta. Ilgtermiņā šī ieviestā prakse ir jānotur, saglabājot zemesgrāmatu tiesnešu specializāciju.

Lielākais izaicinājums – darba vides informāciju tehnoloģiju jomā uzlabošana. Šis aspekts tiešā veidā atkarīgs no Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatu programmas un Tiesu informatīvās sistēmas tehniskajām iespējām, tādēļ kopā ar Tiesu administrāciju jāstrādā pie sistēmas ātrākas un efektīvākas darbības paaugstināšanas. Atzīstams, ka šīs funkcijas nodrošināšana nav atkarīga no tiesas, bet gan no Tiesu administrācijas un attiecīgo programmu izstrādātāju sadarbības un ieinteresētības risināt konstatētās problēmas. No tiesas atkarīga savlaicīga signāla par konstatēto problēmu došana. Materiāltehniskais nodrošinājums tiešā veidā nodrošina efektīvu un kvalitatīvu tiesas spriešanu zemesgrāmatu jautājumos. Tiesas nodrošināšana ar jaunākajām programmām un tehnisko bāzi, tostarp datortehniku, kopētājiem u.c., sekmē tiesu digitalizāciju. Līdz šim praksē pierādījies, ka e-vides ieviešana zemesgrāmatu procesā ne vienmēr ir notikusi, nodrošinot zemesgrāmatu ar atbilstošiem tehniskajiem risinājumiem, tādēļ nākotnē ir jālūdz atbalsta dienestam izvērtējums, vai esošās katra darbinieka un tiesneša darbam iedotās programmas un datortehnika atbilst un nodrošina ātru un efektīvu elektronisko dokumentu apriti tiesā. Neatbilstība kavē darbu un nereti liedz iespēju darbiniekam vai tiesnesim nodarboties ar tiešajiem darba pienākumiem, jo oriģinālos veidos jārod risinājums problēmai, tādā veidā nodrošinot uzdevuma izpildi. Turklāt ir jāseko līdzi tam, lai esošais tehniskais risinājums nodrošinātu nepārtraukti pieaugošā datu apjoma saglabāšanu, tādēļ svarīga sadarbība ar Tiesu administrāciju.

Pēc tiesu reformas noslēgšanas un zemesgrāmatu tiesnešu integrācijas rajona tiesu sastāvā specializācija zemesgrāmatu lietās ir saglabājama. Vienlaicīgi ir apsverama iespēja tiesnešiem, kuri specializējušies zemesgrāmatu lietās, nodot izskatīšanā civillietas tādās lietu kategorijās kā lietu tiesības, piem., īpašuma tiesību atzīšana, strīdi par servitūtu noteikšanu/izbeigšanu, kopīpašuma izbeigšana u.tml. Minēto citu lietu nodošana izskatīšanai iespējama tikai pēc rūpīgas tiesneša noslodzes izvērtēšanas un ar paša tiesneša piekrišanu.

Tiesneša specializācija ir saglabājama, jo nodrošina un garantē efektīvu un kvalitatīvu tiesas darbu. Specializācija ir cieši saistīta ar tās robežu stingru noteikšanu un noturēšanu, piemērojot vispārējo principu – jo šaurāka specializācija, jo mazāks tiesnešu skaits nepieciešams, lai šīs lietas izskatītu. Ņemot vērā, tiesnešu noslodzi, svarīgi ir saglabāt zemesgrāmatu specializāciju ar mērķi nodrošināt nostiprinājuma lūdzēju intereses – ātru un kvalitatīvu nostiprinājumu lūgumu izskatīšanu, ievērojot vienādus prakses principus. Zemesgrāmatu galvenais un svarīgākais darbības princips – publiskās ticamības nodrošināšana, kas ilgtermiņā ir noturīga – tādēļ svarīga ir specializācijas saglabāšana tiesnešiem, kas skata zemesgrāmatu lietas. Specializācija pastarpināti nodrošina arī nostiprinājuma lūguma izskatīšanas ātrumu, kas pakārtoti sekmē noturīgu finanšu plūsmu valstī, jo pastarpināti garantē uzņēmējdarbības atbalstīšanu. Šiem procesiem jānotiek, neizmirstot un ievērojot nostiprinājumu lūgumu izskatīšanas kvalitāti, leģitīmi izvērtējot nostiprinājuma pieļaujamību atbilstoši likuma nomām. Prioritāte – nostiprinājumam zemesgrāmatā ir jābūt noturīgam un neapstrīdam ilgtermiņā.

Lielākais izaicinājums zemesgrāmatu procesa darba administrēšanā ir zemesgrāmatu vēsturiskā mantojuma sakārtošana, izpildot Valsts kontroles izvirzīto prasību – Valsts zemes dienesta un Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas datu bāzes vienādošana, ievērojot, ka nostiprinātās tiesības tādā saturā, kā nostiprinātas, ir neaizskaramas – jo to garantē publiskās ticamības princips.

Svarīga ir arī vienādas prakses ievērošana zemesgrāmatu procesā, kas ir zemesgrāmatu lietu kvalitātes garantis, jo maksimāli izslēdz iespēju gan tiesu varai piederīgām personām (zvērinātiem notāriem, zvērinātiem tiesu izpildītājiem), gan valsts un pašvaldību institūcijām (piem., bāriņtiesām), gan citiem nostiprinājuma lūdzējiem “spekulēt” ar zemesgrāmatu procesu. Tādā viedā tiek stiprināta ne tikai neatkarība, bet arī stiprināts publiskās ticamības princips. Zemesgrāmatu praksei ir jābūt maksimāli vienādai (līdzīgai) ne tikai konkrēta apgabala robežās, bet visā Latvijā kopumā. Tas savukārt nodrošina lielāku uzticamību zemesgrāmatu procesam un tā caurskatāmību. Lai to nodrošinātu, ir jāpanāk to principu lielāka ievērošana, kas noteikti ar Zemesgrāmatu likumu un citiem likumiem, kas noteic un regulē nekustamā īpašuma ierakstīšanu un ar tiem saistīto tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā. Tāpat svarīgi ir veikt nepārtrauktu tiesnešu un darbinieku tālākizglītošanu. Šo procesu veiksmīgu īstenošanu var sekmēt, nodrošinot tiesnešus un darbiniekus ar jaunākās tiesu prakses (judikatūras) apkopojumiem, kā arī veicinot un attīstot diskusijas par nākotnes un esošo grozījumu izpildi “darba” likumos. Jo ātrāk jaunumi tiesību tālākveidošanā tiek nodoti tiesnešiem, jo efektīvāks ir tiesas spriešanas process kopumā.

Riski, kas var apgrūtināt izstrādātās koncepcijas izpildi.

Ārējie riski.

Grozījumi likumā “Par tiesu varu”, Zemesgrāmatu likumā u.c. normatīvo aktos, par kuriem nav zināms šīs koncepcijas izstrādes procesā, kas var apgrūtināt, kavēt vai pat padarīt neiespējamu kādu no izvirzītajiem uzdevumiem.

Ekonomiskā situācija kopumā valstī – nepietiekošie finanšu resursi (nespēja nodrošināt nodaļu ar pienācīgu materiāltehnisko bāzi, piem., datortehnikas cena ir tik augsta, ka to nevar iegādāties, jo nevar tikt izpildīti iepirkuma procedūrā noteiktie kritēriji).

Problēmas sadarbībā starp likumdošanas varu, izpildu varu un tiesu varu valstī kopumā, gan sadarbībā starp Tiesu administrāciju un Tieslietu ministriju.

Iekšējie riski.

Lielā personāla mainība. Ierobežotā finansējuma dēļ nespēja nodrošināt nodaļas darbu ar pietiekošu kapacitāti – nepietiekošs darbinieku skaits.

Liels izskatāmo lietu skaits – tiesnešu un darbinieku noslogotība (pie apstākļiem, kad ir nepietiekoša kapacitāte), kas kavē efektīvu darbu un savlaicīgu lietu izskatīšanu, netiešu ietekmējot arī nolēmumu kvalitāti.

Rezumējot, savlaicīgi konstatējot un apzinot darba kavējošos faktorus, tiek nodrošināts kvalitatīvs un efektīvs darbs. Tā pamatā laba komunikācija ne tikai starp tiesnešiem un darbiniekiem, bet arī ar tiesu darbu administrējošām iestādēm – Tiesu administrāciju un Tieslietu ministriju.

Liela loma ir priekšsēdētāja vietnieka sadarbībai ar tiesas priekšsēdētāju un pārējiem vietniekiem. Labas pārvaldība – pildīt tiesas priekšsēdētāja noteiktos amata pienākumus un tiesas darba organizāciju, kā arī laba komunikācija ar tiesas priekšsēdētāju (priekšlikumu apspriešana, sarunas un diskusijas par aktuālajām tēmām un problēmām).

Tieslietu padome – instruments, kas var palīdzēt izskaust tiesnešiem neraksturīgu funkciju veikšanu zemesgrāmatu procesos.

Mana personīgā prioritāte ir nevainojama tiesas un tiesas darbinieku reputācijas uzturēšana un ētiskas normu ievērošana, kas sasniedzams ar darba kārtības noteikumu ievērošanu un augstu ētiskas prasību ieviešanu. Ne mazāk svarīga ir sabiedrības uzticēšanās veicināšana tiesai, ko veicina kvalitatīvi un saprotami tiesas nolēmumi un komunikācija ar sabiedrību.

2019.gada 2.aprīlī

G.Zenfa

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

TIESLIETU

PADOME

